Førsteblad

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 39-
Fylke: Vest Agder.

Tilleggsspørsmålnr. någe som kann höve te,
Herad: Hidra-

Emne: Högtidsmad ved familiefester,
Bygdelag: Austre Hitröy-

Oppskr. av: Laurids Eriksson.
Gard: Hområs-

(adresse): Rasvåg i Hidra.
G.nr. 26-
Br.nr. Kring sjå-

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Frå då eg sjøl he sett å hört i all min ti frå gamle om i bygda-

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke): Eg F. 1876-

=4- På dåbsdaen, å drakk et staub öl, kånna te lykka å badne må trivast. Kaste å jörra barsöl.- Bar a gamalt ar- (Kjyra bar.)

SVAR

1- Ja- 2- Moeine- 3- Nei- =4 5- Ei gong va meir enn nokk- 6- Barselgröud- Gamalt, Sikta bygmjöl, sian risgrynseinst- sagogröud- 7. Ukjendt- 8- På pent fad hell i ein steintöyfarin, helst Hollands, Hollendertia. Frå omkring 1650- 9- Å gå ma sænjemad, 10- Ja, for do va greit i hob å ha någe å rö å radla amm- 11- Ja Kors i alle Krödna, 12- Jön do va jabut kaffi å gåtter som gore bakkels Kjöbte 2 öres bolla pebbernödd m.m. I gamle dae, sigtemjölkage rista på glödna, Mjö å ålte, (Fattige tyntöl.) 13. Järra besjen, 14- Ukjendt- 15- Sjøllan i tia va der löusebodi i Hidra, Va någa jenta på trolten i eldre ti, kom hu seg öve te Hollann der va stött koffa å Kryerta i habn I seinere tie kom dei seg öve te Junaiten. 16. I 90. åran va do kje alle a slegt å venner som jore bry å gå ma barselmad, då fordomeste kalla sænjemad Do va badn mest kvart år derpå talrig slegt å venner Der va injen tog de ille op, for do hadde folk på den ti itje rå te, Do blei i nebnte sekel år ovegång fra gröud te spann ma sagosuppa rig på svisker å rosiner heil-kanel å kademomme, Dei meste hüs hadde då ei stor krokka ståans å jära ma blanna tydeber å Mikjelsber helst ga mikjelsber saft ein pen kulör led på suppa. Mikjel, (Mikal) va av dei gamle holt for et Gudommeligt ber, så mangfaldig å gösmagann å go for tyst nå ein sveita å Kava ma garsarbei om sommeren dei store klasa ga göubnave foll-. Dei ga öu naga småkage attete sagosoppa helst trebakk for den slapp dei billegst ma- Ammera- rinje- å gröudfade va ikke mala men Olbolla-

8802

17- förstum i detta århondre sjöpta den gamle barsöl sjikk
mæ öl å gröunda mad, å jille formelara. Sjikken blei te kjöba
sko hell et klæsplagg te badne hell nære sjyllfolk hekla
hell spoda et plagg, så konne dæ bli vel möje å same slag
dafor æ dæ nafortia i brug av någen nær i slagt hel venn
=inne å kjöbe i byen ein alpefiol hell jilegläde påtteplante
å je kåna i födselsgave - 18- Sånn æ sjikken nåfortia -
19- Barsöl förritia va ikje drokke i lag som jestebo men
tvo vega hell tvo ette hadde mang ein badne te dåben
for dæ va resekabel å ha dæ heima ukrisna å na döbt å
Kristna lae fadderan seg ihob å ga badne, (helst ei söllsjei)
då va der jedna et lide kalas i heimen om dei hadde råte,
Nå kåne fekk lide låg dei möje ei te tvo vege på senja
ettesom dei va stærke te å den tia va der hæng dekena
på insia å udsia å ståvedör te dytta ståva tett for trakk,
knabt nåtte någen gå ud hell inn å sleppa kjölig luft
inn i ståva - 20- Tebage i aldeforeldres ti for omkring
150 år sian Då brygga åu dei fattigste öl, helst tyntöl,
21- Uhöirt- 22 Uhöirt 23- Mange venta et år å meir
förr dei ho badne te dåben. Dei meste tæg ikje dåben
höitidelig- presten vil at læserbodnan ska vedda dåbsdag
Dæ bry knabt någen sæg om, å meir en et person nabn æ
te plage, höires i dåben, å sees i avis nå ein æ dö i tidsånna-
For omkring 200 år tebage i tia va dæ sjikk då godmo
holt badne for dåb, dæ at lun hadde et tebereia kvitt
kjesjenn kappe keb om akslen dæ jækk på lånn i gar
å grenn jyssom brustakjen (Ein pynta å kort övestakk)
mest på kvar gar eigde dei et savore kep, tesöuma av
kjesjenn -. Te for 100 år tebage lae dei fyrstål å salme=
=bog onna våggepuda å söusaksa mæ födans å litla=
=badne for å holla vonne ånne vækk så at dei ikje
fekk bytta badne mæ et som dei hadde farjort
som ikje va rett navla hadde stort hove å lide ved
kalla bytting Somme blei åu korte forkröbla mæ
stor maie, Nå badne va döbt å kristna konne dæ
ta bort atte frå vogga den nemedien Frå Åmasira
å Hidra fastlann og fra Östre Hitröy hadde bygde=

8802

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Ark 2, (Om högtidsmad ved Famelifester) = folkje lang Kjörkeveg å roeng, å vintertie va neivebadne möje ennetjörva mæ Klæa nå dæ stöte dåben då hende dæ mang ei gong på Kjörkefær at badne holt på å Kjöivast dei Kjikka då imte dæ av åte. der dæ blåna i ansigte så så va dæ i ein himlanne fart te å åbna opp å den sjik=
=keligste mann i båden te å döiba dæ. dæ sæte itje mæ snö, hell mæ å spotta i næven men mæ sjövann i åusekare, libna dæ te atte, så fekk presten seia nabne atte, å velsigna dæ at mæ altere Godfa å godmo måtte vera framvaksne folk te vidna for Gud å men=
=neskja at badne va döibt, å ein agta mann va alti i eldre ti, te stees i Kjökken nå kåne fekk bodn om badne va veigt, te få dæ döibt mæ sama så at dæ itje sto döi hedning. såleis blei badn a menn slektning Ingebong Langeland döibt i fart for Atlakline. dæ nætta presten sian på, å kalla gutten for Atlak-
Då sidann fadderan godfa å godmo va heilt te 90 åran holdt mest som sjyllfolk å ga badne små gava å va hellest gla hell grei mod dæ å dæ mod dei å sae Godfa å godmo te dæ kom te sjæls år å alder - ("Komformeret.) (voksen.) Nå som meti ein komformant te fadder å hellest lide å itje vyra hell på huska - 24 - Nei - 25 - I detta århondre då öu dæ jabne folk e gått forsynt mæ penga ha somme stolebodn i somme nabolag et lide jebursdag selskab om ettemiddag sæg i mellom å je den som feira daen ei krona i presang. Någa få more som vil vera fine, sette lys ette aldere på kaga Eg tru kabt någa kåne helle kaffislaberas for kåne ette födsel hell dåb her i bygda. Der æ stamm nokk å kalas hellest, mæ magekneb ettepå, av usund blödkage=
26 - Ukjendt - 27 - ukjendt 28 - ukjendt 29 - Knabt i brug-
Konfermasjon I före århondre ud å visnokk i eldre tie va prestann svart nitjære for at konfer=
=mant kunne sin krestendomskonskab nå dei sto for presten =
= Dekne selde dæ hellige, indvidde, döbevanne, te bönna, te å lykta å gen mæ-

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
8802

(Udtrykk i 1890)
Gå å læsa -
Gå før presten,
Stå på gålve -
Stå te Komfermant -
Kom: brug i år 1600.

Dæ heite at dei sko få sleppa før presten der dei Konne
Fadervår reint men i dei tie va der möje madnöu
hos fattige smabrugera å småfiskera mæ 8 a 10 bodn
Eg såg sjøl i 1880 åran fleire sånne båndflokKa
der alle va halltoslinga å Konne Knabt læsa, alle
bodn måtte Kava å arbja frå tilig te seint på lann å sjö
Skulehåller holt skoleegsamen ein dag Kvær sommer
der foreldra å prest höirte på, å prest senn Komfermasjon
dei meinte å ha ansvar før Gud å mennest at ha lært bodn
Krestendomskonstab så dei hadde lei ampe mæ dei mange
tungnemme som der stenn i Karakter protoKol 1820-50 -
Som nevnt va strengt arbei anner ærnæring å hyppig bodne=
sjuga möje årsag te vannkunn men nest va dæ ufolKelige
högtravande uforstående Kjerkelige språg å i prænta
hefta te prestan fra biskop i eldre tie ser eg at dei
forby prestan å spöra almendelige folKs bodn, Kå
dei ünorske högtravanne bibelor å setninga betyje
før seie dei at svarann forstörra Kirkefreden -
Bodn av sjöpperfolK, ombedsfolK å hökera behövde ikje
læsa seg mest fordærva på dei vrange vonne relegeon
legse i dei heim hadde prest tilhold. skåla å åd den
fede Kalv, så dei viste Kå dei sko svara på Kjerkegalv
å sto i all eldre te, før 1890 - högast op i Kjerkesjibe plass før
dei flinKaste Komfermanter te svimlanne æra før
slegt å stann. Kloge skalla heite dæ om donne ligesæle
pappa bodn Ikje sjöllen: Hidra blei nebute storfolK
fornærma nå presten jore forsjel å ikje plaserte bodn
dei fine teniöies. Der va gråd å ruelse i mange fattige
heim i foreårhondre nå deira bodn ikje slapp før presten
NoKK lærte som voksne mange seg te å læsa tegsta Söndage
før sin salighed sag men Komfermasjonstortur he jort sitte
i tia at så få he böid Kne før Gud Værre nå når Komfer=
=mant Knapt svara hell synge som om dæ va ei sKamm
å fær Komfermanta Kvide Kappe bli dei mæ prelata å Kirkeprestan
å stå hann ette live nå hann eigong Kjæm i sjyan før då
ska der Knabt finnast sand Kristendom på jora, seie Bibel -

8802
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Ark. 3. Högtidsmat ved familiefester:) I tia før dette århondre va tidsånn stort sett å spara penga te eie hus å heim, å a frygt for fattigkassen nå gamal, for dæ va ei rabanne skamm, Fiskaran dreiv fiske heile åre frå Valleröyann te Kinn. Jorbrugera jekk ôu på fiske å te sjöss. Kâne å bodn arbeide alle dei små småbrug. strann=sidderbodn hadde gått mæ arbei stött på jorbrugan å værft mæ mange skude i habn i 80-90-åran, 12 timas dag - 13 åring 50 öre daglönn, komfermant 80 öre. Dæ va farlig tongt te bæra mög i ryggkorg op Kleiv å bratte bakka te mange jorlappa. Vannuskebd va blanna mæ måse, tare, å dåulöu. Mærra måtte be lærer, å fekk alti be guttan skolefri fleire dae i vega, dei sko tjena penga te sine komfermant stövle å bia mæ ankersnor, å te sjöstövla oljeklæ å kjista te nå dei va voksen, Storglae va dei Lördag å Söndagskvell i leiken. Mang ei mor sydde omm mæ hånn mannens brugomsklæa te eldste gutts komfermasjonklæa som blei spara te dei andre brörans komfermasjon, men i 90 åran blei blå sjeviot tôi nokså billig. å ei å anna gamal jenta hell ænka fekk seg ein symasjin, så komfermasjonsklæa blei billige, men inje komfer=masjonsselskab hadde folk råte i 90 årann, bare enkelte a dei fine, hadde et lide Kalas, som skåla å skråla höirt udanfor hus, å höirt talder til madammen: Skall vi ikke bede Pristen, å skipper kaptain til fruen: När du ikke vikke, så vikke du - Nu med pengaoverflod er fin tale igjen aktuelt her i byens skriverdömme, dafor he ikje fine historieskrivere nebnt at der va bonnemend frå Hidra å byins opland som frivillig jekk i krig 1808, å samann mæ lærdölan jaga svenskann öve grensen atte så Krispanja guttan konne komma heim atte frå skogen - Omkring 1880 bejynte små bogmærka å komma i handel 1890 mæ (til komfermant) på om dæ va bara 10 öre så va dæ kje mange komfermanta fekk. (Dæ blei sjekk blandt småfolk komfermanta at dei ga kværandre:) Å du å du kå glædelig hæwt dei tote dæ va å få dei pene kort, å då bejönte komfermanta, (å andre få) å gå te komfermant heim å je ein næve hageblom, som mora sette hoba i et stort fad mæ vann så dei konne holla seg någa dae,

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
8802

6

for der va alti slegt, naboa, å læsekamratta som kom å sto sjå kå komfermasjonsmærka ein fekk, Hært vad ön nå ein bradde feinje. ei jörginer rosa i någen bokett. (Nunsom) Komfermant jenten hadde lite annledning te å tjene någa penga, kvar go mor, konne sy kjolen, å mang ei fattig ænke i eldre ti, va syers, å sydde dei svarte komfer=masjonskjolan, I besteforeldresti, va dæ sjikk, tri fingers beide av den kvide linsærk, hell livstykje, ska synast mellom kjoleliv å stakk, stöste stas va goll hell söll-brösje, Alle komfermanta sko ha nye kjerkesalmebog i håmm nå dei sto for presten, å i eldre ti va sjikk at gütt fekk staslatt, (floss-) å svart kalvekrys törkle öm hals, sian svart kvær=
=slöife te kvid krave, sian snipp å slips. I detta år hundre opgåande velstan, he komfermant kvid let å luftig kjole som jenten bare kann brüga for den mærkedag: å kjolamm kann væra meir å mindre öben ved hals. etteaba övelklasse, å svara dæfor itje te dæ alvår i okka güdelære at i menneske kropp bu ei sjæl som ei astale ånn, ligsom kropp he klæa ütenpå seg atte, men kå ti kroppen fekk sjæla av Güd, veit me itje, Den vonne ånn frista menneske kropp å sjæl te vonn skab, heilt frå bådneår, men me he helligånds röst te okka sjæl, samvittighed te okka tankgjista, dæ at okka legem må leva ærligt å sjikkeligt å i pakt mæ güddommen, mæ Güdssön Mesias si jelp, (ette bibelen:) for å væra Güdsbodn, hell Güdsfolk. Udanom dæ, (Ein rein sjæl:) kjæm injen sjæl inni Himmel härlighed der menneske levande sjæle, leve i evig glea, Enjen æ hellig på jor, kå möje presteskab tülla om hælgen å tekst for helgen=
dage- å injen æ lord å herre üdan Güds sönn Mesias- detta æ okka sande Güdelære æ lett fattelig - Dæ æ Güddommen behagelig at folkeforsamlingslüs om Güdsor lære å bönn æ pyntelig pæne som Salemons tempel (Forsamlingslüs,) ön menneske kropp flidd, å pynta, men itje i stolthed=

8802

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Ark-4- Högtidsmad ved famelie fester- ũniformert som geislike prest, prelater, kirkefyrster, helst. Episkopalier og (moderkjörka) protestanter jing dei ein höi gang i same, mæ staselige höie hatta å fordobla löirige kjola atetteaba kongeskrũd, som nåfortia mæ kjina a Jndremissjons som meinghedsråds prestemagt, som nå helle på å vil kla komfermanta i sid foldrig ũniform kappe, lig sæg eller den kvide gevant som engel bringer sjæl av Gũdsbodn brũ å brũgom på himmel reis, samann mæ den kvide skare der, At brillierre med slike kvite kjole kapper i kjerke er ũbibelsk, å kann ikke være Gũd behageligt, for det kann mann itje bortforklare, at slik ũniform ũtenpå-kladning-forstyrrer sind, å bortege det alvor for löfte til Gũd å avstå frå den ondes vesen, og nevnte preste=apspinn til eie fordel at stå högt hos konservative som önsker sine i komfermantkappe brillierende skrũd- Prest ville vinne folkerespekt for Gũd, om han nekta kom=fermering, å te Gũdsbor, någen nerringa, men sae at alle komfermanta sko væra ordens klædd, og sae at dei hadde ei levande sjæl, å itje tulle om forgjengeligt legeme, det at je Gũd sitt hjerte o.l. å i plasse for å ha slig omsorg for flotte komfermantkappe, seia te dei: Nå skulle dere hell pynta sjæla for dokka Gũd å heimmelske far, mæ at ein a ganga synge mæ altere frå salmeboga kvar et vers frå lovsange der, kanske Gũd ville væra meir gla i slige komfermanta in dei tröit som me komfer=mant stũe spel nåfortia, (sikert i dei meste kjerke) derfor he den lide folkerespekt, og for bibell å testament- Bibel ha kvar komfermant fått på Söndagskole jule fest sian 1883- dæ a dæfor slöiseri mæ Gũdsor, nå Menighedsråt mæ prest i seinere år je kvar komfermant (testament.) Dæ bli meir i kasse på sjöbũ å mörkeloft, Eg he fare mæ mange skũde å båda å i losjihũs å sjömandsheim, aldrig he eg seet heime=folk hell andre hant bibel mæ sæg- bli någen Norske i Norge hell Jũnaiten omvendt. Kjöbe dei sæg ein bitte liden staselig bibel i fint sjinn å gũldsnitt- I komfermasjons alder a a dei ange i sin vaste pöbel a slyngelalder (dei meste)

8802

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

mæ hærverk å vandalisme, (ser ein åu som tiast i
avis frå byan) plaga mindre bodn, å alt levande i
naturen, helst mæ steinkast på Katt, å spretter plaga, så
dæ må væra Gud imod at mange unge uforstandige
ligegjydige Kanalja, å je Gud dæ alvorlige Gudsfrygts
løfte for Altere, at dei vil saga den vonne, å höira Gudte,
men dæ ha dei geistlige ansvar for Guds domstol at ubi=
=bels Kjirkesjikke je årsag te spott av sand lære å tru,
Kvart land å Statsmagt, må stå te værn om protestantkjirke,
Dæ va kansje ber om folk avlae dåbsløfte nå dei blei
fødd påny, hellamvendt, men då æ åu mange kaldte, [å på
sine gjerninger dæ modsatte:) Så tidsånna vise klart
te dæ som stemm: Nå Mesias (Hebr.) kjæm att i sjyan, mon
han vil finne Gudstru på jora. I mine onge år höite
eg gamle folk prata om Prestekjolan, prest hadde frå
Skrifta lov i Gudsnabn te å forlade folk svarteste synd,
dæfor hadde hann som symbol den svarte =de va sjikk kjole på=
te 90 åran at 6 mann rodde dei 6 N. mil te byen (om dæ så
va nätta å svær storm,) ætte presten for at meddele (Je:)
ein döiande syndsforlads å nadvær (Brö:) förr hann
slåkna, dæ jekk jedor om dæ hænte at dei måtte brækka
opp monnen mæ gröndesjeiskapt, å presten robte inn
i öira: Gab op gamle Ola, Præsten vil je deg brö-
Nå presten hadde den kvide kjole på, va hann hellig
meinte dei gamle å då nebnte dei han Far, seg imellom,
å nå når Komfermanta i kvid skrud som prest, kjæm
i sid kepkjole i flokk te altere, då kann dæ åu passa
at dei synge salma: Den kvide flokk vi se, då vil
prest stå ennå höger blandt klasse spisser i by å
bygd. å menighedsråd gjöre sin pligt at öke lönn å
gi hann hjelpeprest. Nå höire ein sjellan om i lande
någen kraftig röst av prestepreken, ôusa å messe,
mest tonlöust, småskrigande Kattejammer, kansje der
læres ikje at anstrenge. Dæ æ ei stor folkesynd at så
få jeng te Kjirke, Mang ein sektisk taler av dist, hell tist,
ha go å klar röst helst i sitt eie målföre. Desse betraktninga
æ jo ikje studium, men folkelige tanketodn som vest=
=kjæma Komfermasjon, å reint Guds or-

8802
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Ark. 5, Högtidsmat ved famelie-fester. – Den store forsjel frå å leva nöisom (hoss dæ alminnelige folk.) i före å ahondre te hög levestander i detta, æ stort seet sjikk å levemade enn fört av norskamerikanere, Komfermasjonskort tog snart te å dråsa öve heim å folk, dei blei då itje lenger ein kjær eréndring te å jöima på i komodeskuffa, men någe te et plengeslös, å nåfortia jed ein kubt jegna å sjå på komfermasjonskortan, Frå fyst a, fekk dei kort om kvellen frå slegt å venn å komfermanta seg imellom, men mæ fyste verdenskrig's pengeflöum, mæ go fortje-nest på alle hönn, best kansje for fiskera, (hell kjystboerg (stort seet.) å sela te tyske agenta i mörkejfrå fyste lys.) (For svarta list, va itje efektiv.) då mæ penga te ap komm, i sind å skind jekk dæ framöve mæ komfermant jeste-bo (komformantselskab.) större å flotere å meir kostbart for kvart år, Dæ æ mæ sjikk som mæ mode den eine vill for stamm itje vara kleinera enn den andre, å nå der itje lenger va spörsmål om penga, domenerte småfolk i vilden sjå öve storfolk-öu mæ komfermasjonselskab. Förtia va svarte kom-fermant kjöla mæ hög halselinning, som mæ å venn konne slidas ud, blei ette krigen komformant kjöla av råsilke å sittefin silke, sendt av slekt hell venn i U.S.A. (Hell fekk någen te å kjöbe å sende.) (Dæ for mange.) mens resten fekk seg kjöbt finere å finere kvide kom-fermasjonskjöla i Norge, Den eldre sjikk med svart flöiels band om hals med söll hell gull medaljong hengende ved, blei slöifed. – Dei kvide kjölan blei ettepå, så å sei bare brugt i jule festan å juleselskab-å då blei dæ heilt ein sjikk å fotografere komfar-manta hoss fotograff i byen. – så jore kjölan seg gått farga i pene annelinfarga te golvefilleryje, Hadde den greie biskob Stöilen levd nå, ville han nokk sjå den den forfengelige synna for komfermant å briska seg i vie kappekeps kjöla, å meina som meg at komformant-jenta ville gå meir uerslått te alters i kvid bugsa enn dei frække gutta i kvid kappkjöle, Ja vorherre ser på möje löie, sae kloge gudsfryktige besteparr F. 1807.

9

8802

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Best av alt som vedkjæme Komfermasjon reform
frå den uforglemmeligë rædsel stonn (Helvede på jor) 1890 te nå et likeglad
frikeds paradis, va då prestan mista si magt te å
nekta tungnemme (Som dæ heite) å bli Komfermeret.
än den forbandede tortur, å stå dødsens rædd prest
(som avåte va ude av humør, streng å hæftig.) i meir en
ein time opstilt på geled i Kirkeskibet. Frykten for
Komfermasjon det halvår va i eldre tid meir te vont
end någen kann beskriva. (For småfolks bodn.) Kors
bevare kå uforståelig å vrien Pontopidan va, så
möje sko konnas udenat, å seias fram på rams.
Ette fystesverdenskrig bejönte småfolkje her som i som-
me andre land te å reisa seg mæ at organisere seg i
foreninga mod overmagt som pressa arbeidslönn og norsk produkt
varepriser ner te armodslevebrö, dæ blei då ettekvart for
sjøfolk å alt anna yrkje (Helst fiskera.) bere levekår, å
då den andre verdenskrig kom på grund at Britten fyst
så U.S.A. vebna Tyskland (Youngslånet så Davidlånet.) te å
knekke Rusland, ja då blei dæ meste norske folkje (og
ösa någen) (lært frå fyste krig.) då jalp dei tyskerne
alt dæ dei konne, å tjente penga som gras, som dæ heite,
hell at dæ reint rigna gull i håve på folk. Då blei
dæ forbi mæ den gamle hårfrisör sjikk på komfermant
jente som va både pen folkelig naturlig å sjikkelig for
vorherre, at ha håret skjeldt fra midten flatt og
samanfledtet med slöife bagpå som på Egyptisk vis.
då blei dæ almen sjikk å ta dyr (skakelig) parmanent
frisör. håve tett krölla som et blomkalhåve öne den
luftige kvide kjole, dæfor vil storfolk å menighets råd
(som alti dilta mæ.) at gutt komfermant åsså ska ha
kvid kappkjole å komma på same bölgelengde som
jenten än ha parmanent hårfrisör i hårbölgelengder.
å dæ bli for eiti lang taleemne om kvem komfermant
va dei pänaste (pänast puss å pynta.) mens prest bör seia,
å kristen folk bör tenkja, Legem æ forgjengeligt stöv, Jerte,
nyre, (liv å ånne. Puste mæ lunge) He ikkje mæ (sjæl, ånd)
å blannast te religeös lapskaus. men reine ar som
Hallesby. Himmel å Helved. (Snart kræves din sjæl av deg.)

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
8802

Ark. 6. Högtidsmat ved famelie fester – Så ha dæ i seinere år blæ på mode å ~~penna~~ konfermant (te selskabe) Gratülera = festtellegramm; Dæ bejünde mæ falk frå nabolaie, vå frå ront a bаüt, så dæ æ mest te ei plaga (heite dæ,) men dei jöre mest nokk mæ dæ som varre va, Konfermasjons Kortam, (Sjönt der sto Güds or på dei.) Konfermasjons selskabann ha sian siste Krig meir å meir tetøie (hell Kappesom) Kvenn kann jörra dæ lekraste måltie Helst av smörbrö å Kager, så gjesta ede i herröda, mage på seg, så ein vill sprekka, (Som romere i si velmagtstid) å konfer = mant presanga Kjæm i gedegen edle metaller frå slegt å venner, å üngdom slenge bort på presang = bore blå 50 å röe hündre lappa flagrans som dæ va sommerfagla, Nokk bli mang ein a okke eldre övejett for tidens penge styrke, men her æ så få bodu i famelian nåfortia, at dæ æ gått å greit at foreldra jörr et dualig Konfermant selskab, dæ ha så å sei alle rå te, „Av den grümm ha folk frå omkring 1920, teie bort tvarvejjen mellom sine tvo små daglig stöve så at dei kann dekka selskabsbor der, frå ænne te ænne, å nå Kjæm servis å rætta op mod Kongelig taffel mest i kvart ~~mands~~ hüs, vanlig tales, å tülles, der for dagen, ette evne, men sagens Kjerne slettes over for ikje å hemme den glade halelüja stemning (Festrüsen) Dæ æ möje sjellan at der i Hidra blandt småfolk (Arbeidsfolk) skåles i någen slags selskab, selskabsfolke vil hell prate om havets rigdom, om lykke å held på hann å sjö, å i kalas bevara dæ gramm ved ein ha, å föra seg skamlöus mæ å sidda pænt mæ bore, ikje som i bankett skål mæ rüsta yöst, å glasskår som ette ei stombomma, Her æ nokk a bær å frügt så at småfolk konne nokk brygga seg lyneld som Finkel Jokum å möje varre, men folkje ha i 100 år sæt ære i å vara kedrü å vedog, hell kom dei i folkeröe – Konfermasjon æ ein sær = merk milepal i live, övegang frå bademår te vogsen – (Fri folkeskolen) fri te å komma om i bygd å om i andre land at kava for eie levebrö – For 80 år sian heite dæ: Güdsjelov framfödt å konfermeret. (Stor madmöu Alti)

8802
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

I seinere år helle prest med sitt råd bevertningsfest for konfermanter med foreldre, på forsamlingshus, på julefest for kvar, ein bibel, å klassisk tale pointterer konkluderer beregnende fulverdig dess konsekvent betonet der i så langt råd er, å skriftens höitravende kristendomskunnskap skaper helst sure bamlyCiding epler på konfermantters truens frukttre - beviser tomme kirker.

Festeröl (Festaöljæstebo:) Den gamle forlovelsessjekk toga, omkring 1860 - Festa, æ et gamalt or, som sia 1890 så å seia he jenge av brug - ore he komme frå vidne fast löfte, hell vitterlig kontrakt, som på fæsta hüstomt - hell kvinne å kar fæsta te årlig tjenest - (Festebrev) hell nå foreldra hadde fæsta bort dote te bi trulova mæ ein sjikkelig å sjebelig kar. dæ va i eldre ti, hævt om han hadde söll å penga på kjistebotn, men dæ som låg falk mest på jærta, (Sans) va om han va av vonne falk, hell om han va totlen (Tuslen) va hann nöuden, men kunne arbeia, fekk han ann te svåger. dæ heite om sånne: hann hadde sansan, nær som sansen - Dei baud sjyldfolk te jæsta at jæsta dei i jestebo for dei trulova - (Helovt truskab) som då foreldrann å dei onge måtte fæsta vidnefast mæ kvar sitt stöub (Krus av tre) öl, dytta mod kværandre nå dei reiste sæg op a pallen (puda) lengst högseed=kroa, å bejje foreldra sæ som mæ ein monn te pare framföre: Nå æ dottke fæsta te evige tie. Eng ti, æ formular, i mangt et gamalt dokument. Sjöte va at faren sjöda garen öve te odelssån mæ å legga ein næve moll frå ma dörhella i fangsjöde på sånen i högsæde ette sæg - (Framdörhella va freda frå Arilsti) Dæ heite at dei drakk kværandre te, men kå jæstan som sto bag mæ momla om, te dæ dei kalla fæstaöl, dæ kann eg nå itje minnast - (dei gamle fortalde heila semja] Då ringa kom i almein brug, sætte dei ringa på kværandres ringefinr (Sjifta ringa) på fæsta öl s högtidlige fest, va sædvane moralske sæd å sjikk te omkring 1860 - Forlovelselskab = siam = utrygt ringforlova, fek ring atte)

8802

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Ark -7- Högtidsmat ved familiefester — Nå dei hadde holt festeöl=
jestebo, helst Nyår - Påske hell pinsekvell. Aldri jul,
(jul va frå eldgamalt ti; dörstelle-) Konne pare om år å ein dag
jipta seg - i den rommtia hadde dei et övesæg okna å Kav-
å reitla seg te, å laga seg husjerå å Klæsplagg. Bryl=
=lupe måtte så forkjynnast i tri samfonne prækesöndae
på na, å mæ altere måtte presten roba udöve almu:
Er der non som har imot at disse to får værandre, og
det hendte sommeti, og da ekspeterte kirkeværge dem ud
förter enn fort, for ikkje at forstyrre kirkefreden, Gud nåde
om någen hadde besåvet sin kjærest - dæ blei ein drug
böde te Kjerkebörsa - dæ hadde småfolk ikje råte såat
dei jambut kom sömmelig for altere, men möje rö ha
te denne ti våre på folkemunn om storfolk hærramo
som va ude fortilig, å måtte for dæ böda Klekkelig te Kjerka,
(Bröllup sjikkan opjönnom tia) Dæ blei forbi mæ
dei gamle bröllup sjikkan söm ettekvert i tia 1870-90-
å dei få nye sjikkan hæ någe av grå å Kall stemning
mæ seg mæ få tilskuera i Kjærka, å brū i Kjölig Kvid
Kjole udan myrtekrans, å heima ætte, eda seg sprengd
å usund på söde sager =Blönde Husmorskole Kage= Den heile bejivenhed va færr=
=itia Knytta te dæ natürlige folkeliv i mat å ein
udstrakt festlig högti som vekte opsigt i gar å grenn
å te eie livsvarig kjært minne, for dæ va sjikk at kåna låg mæ
myrtekransen om panne, hell på bryst, i Kjista - Den
Kleinaste bröllup sjikk i den seinere ti, e at mang ein jeng
på sorenskriverkontor hell på prestekontor å bli æktevidd,
Vielse er gyldig kontrakt som loven kræver av mannen,
(forsörgelsesbyrden) og som lovensmend ordner med
likeså ved skilsmisse - Endel ækteskab er ikke av Gud,
heller det modsatte - mulig er vielse ved prest, sportel
fra eldre prestemakts tid - I eldre tid ble mang en besåvet
stormand datter stueviet av prest - småfolk hadde det
vont for stammens sjyld Nå når någen får fortilige
bodn, gå (~~sansa~~) folk dæ knapt, =nå fortia= injen bry seg om dei på
indremisjons hekling =Forening= rö någe om dæ - Nå dei så på kontor
æ vidd i ein flugande fart, hete dæ kveidebrisdae på

8802

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

14

bröllupsreis. Fyrst å gå te fotograff i byen, å ståan saman, ta brubrugom billed der begge ska vise tenna, men ikje tandgær, då mange he gebiss frå mengde av sliKeri å nyjug mad, imod förr fladbrö, å KnallKavring (Fiske, Sjöfart.) derpå æ dæ å gå te lokalaniser å brilliere med et större kjendt Hotellnavn i större norske bya - så he dei et par malti mad der å stragst på heimveg, enten tog hell Kjystbåd, å gla igjen Komma heim te foreldran te ei go brudeseng, ette ei vond reis mæ togsjuga hell sjö=sjuga, då æ dei i folkeprat et par dae, å folk seie: Dei slapp billig, men dæ æ Kje som dæ ska væra noge högtidelig. Å nei du rælighedа, dæ va ant te stas förr mæ bröllupp. Dæ æ helst foreldra som tæle unge te Kjörkevigsle, å då æ dæ sjikK som förr at foreldra te brua kosta bröllupe, Kjerkevielse æ höitidelig, ein sensasjon, et minne for live og for gjester. Ein gamal tradisjon æ at fara ront mæ stran=na i habna förr dei tog på Kjerkefar, förr ei lang rækje mæ seksærings båda, nå på dækK av ei stor motor sjöita (Ofte redning sjöte.) Sian stashatt Floss for 100 år sian he brugom stort sett brugt svart Knallhatt - papulært Kalla porselinshatt. (Storfolk he nå stort seet slutta mæ den ufyse storstein floss snobbehatt - å före seg folkelig. Myrteplanten stod i potte i vinduKarm i Kvær manns hus frå eldre tie å brudeKrans av myrtel, var i heimen bun=nen te brua hoss rig som hoss fattig, ette gamal sed, Omtring 90 åran tog dæ av, men ænnå æ her nægen som opholle gamal tradisjon. Kransen va i naKKpartie te öiren. Ca. 2 tomma brei, å auga så i bueform te ove tri tom hög mitt i panne, Dæ va sjikK av somme i före århondre å sedda ei lita rö ståererose (Månedsrose, Dagrose) i Kransen mæ hægre öire, helst ænke som jiptaseg, Dæ heite for skoi, Forlora (falsK-) Kjærlighed, I detta århondre æ dæ Knitt stör ove håre å bagpå å stor rose hell blomster=bokett, liljeKonnvall, liljeblomster, hell andre flotte bloma likså tro hell fire småjente (brudepiger) följe ette brupare frå dei jeng te Kjerke te dei Kjæm heim atte. Pare bli teien i håmm å gratulera av heile följe, å andre

8802

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Ank. 8. Högtidsmat ved familie-fester:) som va i Kjærka, for den
gamle sjikk: Sjå brufolk – nå dei kom ud a Kjærka
i ganga (Våbenhuse) hell udfarbi, Der va i all ti
få börse i Hidra, då der va lide å jågta ette, å sjöfugl
va falk, å æ falk, gla i, Dæ æ byfolk som udrydda fuglen,
men dæ æ gamalt at någen skåud et skåd hell two
nå toge på heimvei kom forbi bebud plass, å nå dei kom
heim, stå pare på dörhella mens någen skåud two skåd
mæ husjörna, Mæ börs, hell propskåd i bærg Mæ krutt-
seinere år, dynamittpatron, Dæ va som mæ Nyår, å sjoda
dæ enn, så än mæ pare sjoda dei dæ nya te frå usjyll=
=dighedstann, Der va for 100 år sian ein mann i Rasvåg som
va i 50 år namyed for å pönta bru hellest va dæ nabuyed
flink kvinna, henne og nabuyedd flink kogekana va
helst dei som konne sessa te bröllupsbor slægt å gran=
=na rætt ette led å vyrna så at der ikje sko bli någe
vont blo någen imellom men dei hadde rådført
mæ slægt i dae, Kvar gar å grænn hadde bestemte
sjille mellom sine belag te alle veitle å årshögtie
å dei som sko beast te sænning måtte beast
samfolle åte dögn for veitle (Bröllupa) å Kvar blei
been av ein leiga udsendt högvyrd mann, så injen
konne seia dei vakje been Sænninga blei sætt på bor
beint fram for der sænning jæren sko sidda, på kvar
gar va der alti et ~~av~~ husen mæ svar stava 15 X 15. å
större ausså va mang ei svar stava i bygda leiga te
veitle å der konne vara two hell flire sætninga å
dei lånte alti slagbor Venjebor i nabolaie te dækka
falt å dei leiga=ei vande dækkejænta å dei sadd på planke
som låg på skamla å krakka. å falk frå kvar gar å
grenn kam kvar for sæg samann i rei, (ein bagom
annen:) ette som det va mann for, (Slægt hell eigedomm)
(avtalt.) enn på tune (Te bröllup huse) der dei stagst
blei teien i tröiearm ein for ein å leia te sædes på sitt
plass. Ein far å mor sadd i högsæde så lenje dei va
eiger av heimen å brupare på venste sia så svigær=
foreldre så besteforeldre som va raske å skulehol=
=ler læste borbönna som slutta såvore Gud spise
menn sjæl i Hemrig Ammæn – Kånen bydde

8802

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

så framm sanning dei låg möje på tinnfade
å ein tog te seg på tinntalerk Kriva mæ tinnskapt
drak a Lybeiske tinnkrūs ōnså söllkrūs, möje Kjörla
va laga av bygda sine tinnsmea Rasvåg 1850 - Sören
Fiskholm - Kjerkehabn, 1860. Kristofer. i Våien Bröllup gjift
va te omkring 1860 holdt i tri dögn Fyste middag va ei
rig kjödsuppa (Gamal tradisjon) Andre, steigt Kjöd i
söūs i veitlegryda (Som jikk på lån) Treæ daen va
dæ færsk tosk. av ann mad va dæ mest vanlig
dagsmad. dei kogte möje tjørre svidde söūhåva å
pennesteig (Söūribbe.) då dei holt ein mengde söū i
eldre ti å dei steiga ōū sill å brisling på glo å jore
fladbröbede dæ va helst Kvell å nott nå dei drakk
å dansa å stevja å fortelde såge, dæ iei lånte större
stava Dei eldste dansa va Springer å galop å mellevitt
(Menuett.) Slingkompas va ein löien dans, ette 1870, blei
dæ meir vals-polkett masūrka å fanteladda Der va
ōū fleire (sang i ring) dansa som nå stort seet æ glöiente
Der va ikje hoss almindelige folk dug på bor gafla hell
gardina for vinduan - Den gamle Kjikker sjikk tok
slut omkring 1890 - för den ti satte mann op planker
til at stå på så at folk (For det meste Koner) kunne stå
og se ūt fra vinduer hvad slags seninger der var
på bröllupsbord og Kåssjæstan der sadd mæ dei for
då her ikje va avisa å helst lide adspredelse, va dæ
jo greit for kåne natur å rö å radla ei ti om dæ dei
såg og höite om bröllupe Kjikkerongdom holt te å
spela å dansa på tune å mora seg å dei fekk litt
sjænk å ein gobed av brūgommen. Mange bröllup i
i men barndom å eg hörte aldrig om nage hærverk
Dæ va ei svær skamm på Hitröy om nagen i bröllup
hell Kjikker viste seg fall å forstörra moroa Dæ hendte
å då tog sjögūttan den i nakjen å bort i ein fart
te omkring 1930 va der i Hidra som i mange bygda
någa råramp av Komfermanta hell ūnggūtta som
drak dena sprit, poletūr å hårvan å domma seg verre
end toska å nauð sångskråla rått å snakka rått å banna

8802

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Högtidsmat ved famelie fester - Dei va i Hidra ganske få (unntatt naboland Lista å Kvennesdal) he me höirt lide frå oplandsbygdann, Da va helst boda av domme evneläuse folk der helst mora skryte av dei modige guttan sine menn då mobilisering te å forsvara lande va det fyst te jöima seg - Me höirte at tyskerann dreiv stor byttehan=del Den vandale rampværk va stort seet å ödelegga rose å blomsterhaga å vakre jerder å hive stein i vindu=ruter å knuse tagstein men stört karstykje va å få stæle någe bröllups mad (Alt mæ snig i mörkje.) Eg he lese i avis å höirt frå Hidra å andre bygda at mang ein holt bröllup på Hotell i byen i den tidsperioden for å vara fri dæ forbandede pakk (som dæ heite.) Dæ konne vore ståppa mæ lensmann å arest å Kr. 500 i böde å kvær far men dæ ville vara et leit tiltag i små forhold på landsbygd å sjöbygd. Få gifta seg i Hidra å trakten å få som helle bröl=lupp i heimmen å eg he ikje höirt tale om übüt ükjüv kjik=kana der bröllup æ holle i dei seinere år, (å ganske gloimt.) Der danses sjellen i någe bröllup eller famelijestebo i detta århondre å slets ikje skåles å drikkes antenn herlige fruktsafter te målti ant en hoss somme æ dei bedre der dei skåla å hell vröüle tala - Hoss dæ jabne folk æ talan helst ærlige lide skryd men morsom Ein mengde pene festtellegramma mæ tigre parabla på rim bli oplest te grei onneholdning å dæ æ sjikk å få dei innbonnen i hefte te minne for sæg å ettekommere, va bara or billigere, konne blankett hia two værs, så ein fekk seg ein lang lått for kvært dualigt rim Ungdom som æ jæsta digta sange for brüpare, både alvorlige å morsom=me i tegst mæ go ord te pare å heimen - Visen æ helst prenta så dæ æ altsang - Möje ungdom he i detta århondre i Godt=temlerlosje lært seg te å snakka fritt i lag (Fri lampefeber) dæ æ dei te jelp som må styra å leda for bygda ön i bröl=lüp å alle andre famelie fester å seie naturlig folkelig dæ goe dei he te seia üda dæ æ spekka mæ overflodige or i taleform mæ talers mållifünkne tone Dæ æ ætte in he hatt middaen Hovedmåltiet nå dei he komme heim frå kjærke omkring Kl 3 ettemiddag at dei lese tillegram=ma, synge å slære te byd som dæ heite i skrifta nå nåken vil seia et sandheds or - nebnte onneholdning kann ta et par tima å meir for borjestan jeng fra bore å dei som röige tobakk jeng for go gamal sjikk üd

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
8802

i det frie å ikje forpesta go madlugt i hūs, å kåne,
å mange eldre som ikje brūga, ska lia a den stramme
röig å saman i ståve om nåtta mæ mange pūssige
leika å skoi æ dækje heller sjikk blandt sjikkelige
å blåsa röig å svina te mæ aska - Bröllupsbordets
rætta nåfortia æ hovedsagelig orientalsk flott sūppa å
aksesteig desær frugt grönsaker stuing m. m. å nyde=
=lig heimalaga frugtsaft - Stort seet alti gått naboskab
i Hidra. Så toga dei om nödvendig i nabohūse Förrän
ei nabo ståva te dansa i men nåfortia æ der knapt någen
Enteresse for dans æ liden Go alsidig onnerholdning æ lått
å moro heile nåtta Midnats å måransmålti teg öu
op möje ti der ūdmerker seg smörbrö av höie demo=
sjoner både norske og som på mode i andre nasjoner
med pålegg så dæ moner Sörlenning er som Hallænder
for stærk kaffi - Sjellanthe, Kransekage æ frå gamalt
bröllupskage men moreng fra hyllatter æ papūlar, hellest
æ her ved fameliefester så altformöje av kjörre å blöude
Hūsmorkage Dæ ville væra meir helselig mæ någe
nasjonalt på bore öu, som Hardanger læpse å Hidra
læpse så blei kje folk tong for bröst, daen ette-Fæstan
je blomma å rose i vase å dyre presanga som möbel
å annet te ūdstyr helst brūgsting av pleda sölv men
eindel (helst unge) je penga slig he sjikken vore i 100
år men te bestefarsti va dæ så å sei bare (å sanning) pengegave
som dei lae i heimalaga offerpåse av akk papir. mæ
navn hell būmærke ūdanpå (Ikje kå någen ga) for
dæ tonne varka te leielse i gått bröllupslag. Dei bar
sine sanninga i særsjilt håg kalla sanningtina rose=
=mala, å dæ va sjikk frå ūmendelig te å ennå æ
atte mæ någe bröllupskage te gamle å skröbelige å hodu
nå dei jekk heim frå bröllup å då sjikken mæ belag så å
sei æ slutt, då öu å je någe kage te gamle i nabolaie Förr
någe sanning mæ heim i tina å ein grenning (handfull)
stykjesūkker - Förr lae dei pengepåsan i ölbollen på man=
=nens kjista öusa presanga helst sölv-spisesjeie (kjista
i bagkammers) å då alle va kåme å sessa - laste man=
=nen [illegible] i kjista. Dæ va gamal sjikk

8802

Ark 10. Högtidsmat ved familiefester - Ikje for dæ at dei va redd for Kjü - men jüst dæ hadde i mansminne jett livne te ütfall mæ annfall av bila - (Kort skaft lida öks som hang i Krapp i sia på vest hell belte te for omkring 200 år sian, daglig, å nott hengans på senjestolpe å te Kjærke hengans i våbenhüs, Kjærkegang - Dæ heite at för den ti syede Kåna færdig ligsjörta te mannen, nå dei sko te veitle (Familiefest) For 100 år sian va öl, mjö, å brennvin billig å drikk av dæ, mista dei meste dæ gramm ved dei hæ - för nærnesystem bli bedöva, så bloe vil üd jönnom håve, så födan bli lette å vill opp å håve ner - Dæ æ resekerlig å væra fall i bröllüp - men dei drakk möje heimebrygga öl i bröllüp te för 100 år sian men dei holt strengt på go sjikk så bröllüp sko vera möje hyggelig for seg å andre sae mine gamle Dei meste ölbolla (pænt rosemalt mæ drikke rim på) tog ca 5 a 6 liter men bestefar sae at mang ein veittebolle va stor der mange små treskåle (mæ knophantag) flöüd på öle, Sjellinga heite dei - Va någen Kniben, helst mæ sæmning tebage i tina te gamle, hell nå, mæ kage så Kjæm dei i folkeröe å ein foreningsnylaed blandt Kvinder I bestefar å oldefarsti va dæ öü sjikk å je te sæmning smör stykke på fad billedkråda (træskür i form) helst jönsog = smör gült frå smörblomm (Kjinnekross.) Helsebodsmar öüså högtidsmad Kogtgomme å smord læpsa öüså Kjört = Kjöd, för bland småfolk arbeider bonde å fisker va der i eldre ti mange som hadde lide penga å fara te by å Kjöba sukkerbrö, Systerkage, twebakk pebbernöda o.a. men i bestefars ti va der någen enkle som hadde gore å bakkelsjedn å monka - (Sjå müsee) Svigermorene Koga å ~~serverte å dei~~ seg te at gåtter frå bröllup blei sendt te gamle (Nå öü). Dæ he aldrig vore go takt å tone at brüpare sköia, domma seg mæ Kvarandre i bröllüpe, men ei æra å föra seg pænt folkelig - om ei brü röiga sigarett, vil enna for i ti lang verka sëmpelt å modbydeligt, üfolkeligt, i bröllüp å ligfærd - I eldre ti va dæ möje lagskogt te nattemad, å sigta bygmjöls velling å flödegrönd å risgrönd mæ stort smöröüe å dei åd mæ tresjeie a store trefad 4 te 6 av fad å frå gar å grannegar fekk dei all den söd mjelk dei hehöadde for enkje

8802
NORSK ETNOLOGISK GRANSKIN

Drikkepenga fekk den som koga å den som stella
(Opvarta) av jæstann i före år hondre men i detta ikje
for dei fær go betaling nåfortia å mange æ rahnjedd
flinke å dei fer mest alti ei gåvise songen mæ bore for
jæstan jenge å då takk æ sjikken men presanga te brupare
æ helst storarta i denne belmagsti, då dæ reintrugna gold
i hoåve på folk men gamle som bara he alderstrygd å Kr.30
skatt av den dje nöu ūdan dei fer et gramm av bodnan sine
Et gode æ at her kjæm sjellan någe löusebadn for 100 år
sian måtte den stakkers jonta stå krybt i kjærka et
par præken söndae te stamm for heile kjærkealmuen
mens gutten fekk bara böda te kjærkebörsa et gramm
jibte folk. Hidra he vore truen å tolmodige å langmodige
i tia for sjelsmisse æ mest uhöirt mens kjapt å sjønn æ
höirt av å te - I eldre ti va brua kanske meir staselig kled
hell i seinere år, omkring kjolehalslinning va der Ca. 4 c.m.
kvid pib. (Pibjernet er på museet.) I oldemors ti brug=
tes sölje å tunge (mæ filegrant.) öireringa av Guld I
bestemor å mors tid, Guld å Guldplæda brystnål
Nåfortia stort seet sölje igjen å möje anna Norsk nasjo
=nalt æ på mode nersom norsk målföre som stor=
=byans folk på sör å austland tykje æ stygt. fordi
dæ snakka den simple folkeklasse (Bonde, fisker, arbeider.)
Brua hadde öu kjolebelte mæ solvspænne å brustakk
(helst brunrö) udanpå kjole. Tvo hårflete lagt ringa i nakk
mæ ein hög hodukamm ståans op frå fletekant å kranskant
(Museet.) Fyste Söndag ette vielse jekk pare te alters, Sjikk.
Önsa for å sjå deras vielses kjørkeldø sko brenna ud:
(Gå nye folk.) då sko bu som kåna ha hodevanslus av
sölv, (ligtet lommeur.) hengans i nål på bröst, inni va ein
svamp, våd av pafjum - Brugom hadde tinn hell sölvspenne
på sko. Kort blå vadmuldströie vest mæ rae av små tinn
hell sölvknappa på, men sliireknivа dinglands som
Öust å Vest brugte aldrig i tia brudefölge her å gå mæ
Si oldefar ti va dæ ei gråvelig skamm og nagen foll
ville slåst hell krangla, dæ hænte å då va dæ sjikk
at hann blei basta å bonnen (Som dæ heite.) (bastetou.) å
lagt på ei sjöbu hell jordæplebus - Et eldgamalt or va at
kåna syede færdig ligsjorta te mannen förr dei jekk te veitla
Dæ va nokk den gamle ufredsti som sto i folkeminne
som sjikkelige folk ikje ville haatt vispok beid, sparka
å reiv i hagesjegg gamle kalla udafor bolag i ungdomsti
men bruga ikje kniv, å vonne kåne bruga bagekjövle å panna på mannan

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
8802

Ark-11- Högtidsmat ved famelie-fester- (Om gravöe.) 22

Dæ va ümindelig gamal folke sjikk at badn sko döibast 7. dae ette dæ va född, å lig sko ligga på ligstrå på låve, hell i bryggerhüs, i 7. dae. å de te ligfær va 7. dae för gravöl, så folk fekk ti å reitla seg te - å ligga i 7. dae i grava för jorpåkast. å 7. dae sko gå för grava blei torvsett å fekk kors på, for 7.tal å 3tal, va hellige tal. Gamal sed å sjikk blei holdt i akt å æra te 1870-80åran, Någe lide heilt te 90åran. stort seet i bondeheim, Dæ va möje av ein salighedsag at döände blei mæddelt sakrament, men bara dei som va vogsne å komfermert. (Ein kunne ikje hell bli ægtevidd der ein ikje va komfermert.) Va någen döiande her i sjöbygda, spreng roede 6 mann i den beste båd i te hezætte presten = å udstyr = å dæ heite om mang ein at dei måtte mæ skabte a gröndesjei, broda opp munnen å hella inn någe brö å vin, Om någen mæ vilje, hell üvöre jore ænne på sæg. bar dei kjekjista jönom stætte (Kjirkegarport.) men löpta kjista öve müren mæ sia av porten, (for port va indvidd.) Dæ va gamal sjikk at folk slo seg ihob kvær höust å for te oplande å bytta der mæ fisk i ligkjistebor, både båtn, sie, å låg, å ænna, måtte væra bors breide, ligkjista va då sinka ihob sa ü blei kommtett. Dæ hadde någe mæ den gamle fordom om underjordiske vonne änne, (som skrifta omhandla.) Kvart hüs i eldre ti hadde et lager av ligkjistebor indst på låvetræv hell på bryggerhüs træv - å dæ va ein smal sag å kunna slå ihob ei ligkjista, å svarta den mæ hællerim (Sod:)

(Sod:) Der va frå gamal ti ei markna mæ Bakke kjærka kalla Molteprææken, der kom kjystboera å kjöbte ammera mæ molte å alleslags hüsjerå å kjörel av tre, bökra, hell sauma, hell fleta, hell svega, å rosemala. Der kjöbte dei åu ligkjistebor levert i byen - Te gravöl ba dei sjyldfolk, nerte 7. ande led-

8802

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

23

å sjyldfalk jysta søg itje i hob før då, for da blei bloliebn frå skaberen mæ tomsete bodn, I 80 åran trimænninga. nå sysjebodn, Nå æ dæ så å sei slutt mæ belag i grannelaie, bara å be någen i nabolaie. I eldre ti va dæ så hørt å få møje slægt å vænner mæ i gravøl, om någen slontra, blei dei holt for udskåd, som ingjen vyrde, å kom te sist i någe gravøl. Eg he aldrig høirt der va holt gravøl længer enn døgne dørgjønnom, Ein ha alti starke friske bærera, helst nær i sjyll. dæ va ein tong døst, så et par bar et ålankler å kveiga bæreran på dei elendige veian te kjista sto mæ grava der nær slægtninga fira ù ner, kansje derfor dei kalla dæ gravøl, men jestan drakk jo møje heimebrygd øl i peitla for dei konne itje brænna brennevin hær værken, eldre hell yngre tid, Men smugla inn lynell konne men alderfar å andre. På vei te grava søng dei alle mange et vers i psalmeboja for kvært hus hell plass ligfølje paserte. Ligfølje drakk itje da tere av øl på kjærkevæg-men dæ va sjikk at alle forsynte seg gått før dei tog kjista ud av hus, for dæ letta sorg å sut å ta ein av sine bort frå husa. Der va då ein kvilestein mæ alle gara, kalla ligsteinen. Der va alti någen a slægt hell frå nabolaie som tala någen Gudsor fokelig naturlig at mæ kjista, Dei kjente jo mannen hell kjæringa å hadde någen være arge hell Gudsforgåande mæ å banna, hell uerlige, så va der injen som våga å stå mæ kjista å stryda a slike, jyst som prest, for då ville ligferfolke smell i å læ i ste å gråda, å tru han som sae någe hadde blet gal, for dei kjende jo åu den som lag lig, Ligfær heima udan prest, va kalla anstendig ligfær, men all den bedre konservative klasse, å dei vankondige halere som dilta mæ dei, henta presten heim, då pleide presten spøra husfoltje: Hann fekk dæ vell gått mæ vorherre, Så konne presten ein gødel lovtala udanad, dæfor kaldtes ligfær mæ prest i folkeprat for ein hæderlig begravelse—

8802

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Ark 12 - Högtidsmad ved Famelie fester - den dag idag:
Då æ dæ ber nå den katolske prest be for skürka-
enn å skryda av Kranglen. Der va någa lange ligsalme
i dei Psalmebögan som dæ va sjikk å brüga te å synga
lig ut a hus, å gar, hell plass, te heimen va aleide (Ut
av syne) på garan va der =ann= som regel ein kvilestein-
Ligsteinen. der sætte dei ligkjista frå sæg å song ei
svært gamal farvell salma, jyssom frå den döe, te heimen,
Dæ va sjikk i eldre ti at bæreran halv-sprang mæ
kjista men stoppa, å kvila =då= nå dei kom te folk (Nær bebyggelse)
så hamla ligfölje op mæ dei, atte, Dæ va alti, å æ ennå
sjikk å strö hakka einer frå dörhella å jönom tüne
på gar, å frå dörtrapp te bryjja på strånn der dei büde,
appå framme på kjista va der spigra på et lide trekors,
å dei bar kjista i bærestenga, spigra på kvær sia. lyng
bonnen te et taug som krans va spigra ront kjista någe
åvanfor bærestengan, Laprovang rosa (Forsöje i sör-europa)
va i eldre ti, planta mest for kvær mands hus, den brügtes
möje på ligkjiste, så äü kalandbøger framme å bag, å då
Hidra frå eldre tie hadde möje trafikk mæ Holland, hadde
=Safur= mange folk hageblomma å pätteplanta, äüså pene villblom,
Mæ sjersaks hola =gräüba= dei üd trestaub te å ha planta i, helst
oktober rose å brend kjærlighed granium - Vinter va dæ
helst kransa av Slyngplante (Efu) mæ Tekamm (Siselrod)
men ikje ræverompe eller jöderis ("Kristtorn) te pynt på
ligkjiste Dæ hæ vore sjikk fra ümindelig ti at folk
he pynta ligkjiste mæ bloma å kransa (bonnen sjæl)
heilt te detta århondre då dei meste kjöbe kransa i dyre
domma frå blomsterforetninga i byen, mæ fine beskrevne
slöife på, å for ikje dei ska i venn, fyga om på gravgår,
bli dei kasta i grava, Dæ hæ lenje våre sjikk åt någen
Gudsmann he sagt någa Guds or mæ grava, äüså
prest mæ jordpåkastelse sae någe tröstande te dei
nære sörgande, Helst dæ at kvær ska få sjå sine atte
hinsides - Inje skriftens or trösta som dæ te rolighed -
men nå der stenn at han ska sjela fåran frå bokkan
så æ Oslos konservative dei mest ünasjonale i Europa
då deiras foreldreaksjon seie dæ æ stygt mæ norsk vær, å seie

8802
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Sàu bukk, uhöirt: heile væra, då bukk æ et ganske anna
(å mannvont) dyr, Den vonne i (bukkeham) men vorherre mæ (saman)
Eg minnes itkje frå badn at någen jekk fram mæ grava å sae:
Takk for deltagelsen, for der æ kje någe å takka for, men
dæ æ pent å dana å takka for alt, men nå dei kom heim
i gravöle, drakk dei öl å åd på spreng som i sululand-
(der eg va i unge år) som nebnt va der alti i eldre ti
möje folk saman i gravöl, om dei va uhemidla, for udan
möje heimebrygga öl, å billig Dansk brennevin, va dæ den
som i bröllupp tradesjonelle rig på kjöd, röda, kål, timian,
å krydder, kjötsuppa i svære trefad, å mange tog mæ
sæg frå heim slige sager, àu smör, gomme, å klinte lepse,
Dæ va go gamal sjikk, å enjen skamm, dei åd å drakk
i timevis (heite dæ) å prata, å ralla, å rödde, i vilden sjy,
om gamalt å nytt, å mang ein forsoning i trist å gamal
nött, blei udsletta blandt skakkkjörte folk, i veitle-
Gravöl varte aldrig meir en dag å nått, å nå folke
jekk om måran, tog dei husfolk i næve klemde å
sjoga den, å sae: æra å takk, så va dæ svar: at den
eina æra æ den andre vær, Sjæl takk, å på heimvei
sae folk mæ kværandre. Å kå jilt me hadde dæ.
I detta århondre hede dæ blee sjikk å sætta i bygens
tri lokalaviser - Takk for deltagelse, å då fer ein veda
at den döe æ döibt mæ to, hell tri, personnahn, forda=
=meste lange hebraiske navn som Sebedeus, Bere mæ
korte norske som Jon, hell engelsk Jakk, best kjönesisk
Si fu - Gravöl benevnelse blei slut mæ omkrung 1870,
i besteforeldrestid sian=då=heite dæ ligfærd, å dæ heite dæ
nåforta som alle store selskaber förr kalla for
jæstabo å veitle. udanom högtie kalla kalas, å ball, finere
Banket.) (Nå) Dåbselskab - Konfermasjonselskab, fy
bölleupselskab. Te ligvers - (Folejille.) Juleselskab -
Gomme (Nekogt södmjælk.) å Suss - (Kalvedans) va i eldre
ti jæmt i alle famelie fester som hoss almindelig folk
itkje va skamm at jæsta (kånen) tog mæ å gå te
husmor mæ dæ monnhell: Forsmå itkje et
grann goa (Hell sovl) hell andre gonabne -

8802
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Ark/13. Högtidsmat ved familiefester:- Dæ ville væra
ukristeligt fælt å holla-lig fær på hotell, men
heima, hell hoss sjyldfolk, men ein bruga möje I.O.G.T.
Forsamlingslokaler (Nær heimen) te festmaden då der
æ lagelig mæ bor å dækketöi - men prata å röige å
tale, be å synge i heimen - Drikke, å skåla domt hoss
dei fine, som he rå te ha presten. Helst i Konferma=
sjons selskab som dei små jævlan lova å for saga,
saga djævlen, (Slutta mæ vond skab.) Alle menneske
sjæleånd æ vonne frå ungdomm av. Ingen i bygda
æ vell så naragtige at dei te någen familiefester
senne skriftlig innbydelse (Bete.) Kann ein ikje
personlig, så kann ein i tellefon å frå utland mæ
tellegramm å brev, men ikje embedstandsmessig
mæ enbydelseskort passa i arbeiderklasse, om der
æ någen som domma seg mæ kort frå Oslo å Broklyn.
Som nebnt va dæ i alle gjille, å veitle, seinere Festebo
(Familiefester.) hovedrætt. Rigkjödsuppa å træg, hell
store træfade mæ kogt kjöd, helst lammekjöd, å så et par
tri gange i dögne södmjelk sigte mjölsgrönd. (Så sigt = Svartsmörsue
a hestetagl på museet.) Fladbrö- lepsa, skådda sigte=
=mjöls helle å agnskage, Spekekjöd, Störkjöd i sjive,
Spejelags (Meisa.) röiga sill, å anna sill, å brisling
steigt på tein, på are, peis, grue, å storstein,
å anne heimeavla mad, å dæ va sæd å sjikk å ta
tetakka mæ dæ som va, bare ein hadde möje nokk-
så va tidsånna å ha möje leik å moro i dæ lange å
breie som dæ heite, dæfor holdt dei jille (Familiefest.)
i fleire dögn å kvær bygd hadde sine spelemenn,
å somme jille va så ville, at der sto feidor ætte, i minne
mansalder, å tidsmærke som Grete Myra hell Marte, å
dei si ti- hell sju år ette åre mæ dei tri åksen i
1777- O.S.V. Ein må tenkja at småfolk i gamle dae
mest bara den adspedelse dei jore seg sjøl, å den va
både sund å nasjonal betonet- nå he jo alt folk avis
full av folk ap spinn, å et fordöielig radio tellegramm
=nylsed, å kjino hombug, å roman spröit, pornograf litografisk-

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
8802

27

(å högtidsmad i famelie-fester) i dette århondre e förnam flott kjötmiddag med tilsvarende retter, ein grenselöus mengde med Husmorskole blötkaker som halle på at spenge envetaret i tri dae ettepå. (Herlige Natron-)
Mangt et lig fær nå fartia æ avjort i någa få tima-
Motorbåd i füll fart, å så kaffi smörbrö å kage, äu i fart-
Kansje prestetale om järtegodhed ag järtefred men ikke noe om min barnelærdom vor levende sjæleånds tilstam,
Kanske töv om (and, ånde, püst, livet,) knyttet til det matriale hjerte i det forgjenlike legems blod pümpe stasjon (også Nyrer-)
Betjening i famelie-fester i dette århundre er godt betalt te möje röe å tefredshed for gjester at sleppa drikkepenga-
Tilsånna æ for pengeflöunn å letvindt te hyggelig maklig-hed å sensasjonel spennande ufre på jöra - Y dæ forjättede lann heite dæ, Gud almegtige dollars-
Eg trü itje någen i bygda he feira Farshell mors-dag, å kjænn vell aldrig te å jörra dæ å aba ætte storfaltkje i byan - verken mann hell kåna hedæ vont i live som hæ heim te arbeia mæ, hell på gar-
Dei som må stræva å arbeia på Norges jor hæ dæ mest entresant å jilt, å he best helsa å humör som meg, å leve itje forjæves, (lad å trist-) Kå Sören Klybe mæg ska eg mæ ein fest dag om åre nå heile åre æ fest dage, helst nå röetosteins æplam blömme i lia-
På land å sjöbygd he alle det gått, å fær dæ ganske gått nå dei fær springvann i hüs å flor, (Fjøs) alle, Y stæ for jälet far å morsdag, sko byfolk stifta ein årlig foreldredag å integt a den fest sko væra te gamle folk, (par) som bara he kr. 1800 i trygd, å derpå skatt-
Der kunne hollast vakre veldædigheds taler på kvær årlig fest, å iltre politiske taler om at skåne dei gamle hjelplöuse helse sköbelige for skatt på den litle trygd som dei sjæl ikke tia mæ skatt hæ betalt te. (Å meir-)
Mange lie nöu, å då helle bodna (flest-) seg borte, hell (helst-) he lide å je te sine gamle foreldra. Poletikk: (Av det gode:) i denne sag, trenge sårt ein paragraff, dæ att den sån, hell dote, som he foreldra i nöu (Itje av järtelag,) men av sj sjæls gohed, passa dei i stövets år, ska tegodeses
[illegible]

8802